

Анализиране параметрите на образа на потребителя на незаконни наркотици

Веселин В. Колев

Abstract: *The criminal chronicles of mass media increasingly began to include news of crimes related to the use of drugs. This article will clarify some characteristics proper to the users of illegal drugs or their intoxicating substances, as well the context of its existence. This research does not clarify the case of an "objective" state of affairs, but "subjective" in the problem. We will establish some elements that are constructed images of "addict" and "dealer" and the categories of "the good" and "the bad" child.*

Comparing the information concerning the "drugs problem" and other information concerning "other problems with the children today", we will specify relevant hazards, according to the areas separated in the course of the research.

Key words: *problems with the drugs;*

ВЪВЕДЕНИЕ

През първите десет години на новия век българското общество е принудено да търпи жестоките последствия от разрастващия се пазар на наркотици, както и свързаното с това увеличаване на броя на наркопрестъпленията, а темата за разпространението и потреблението на наркотични и други упойващи вещества придоби трайно присъствие в българското медийно пространство. Криминалните хроники на средствата за масово осведомяване все по-често започнаха да включват новини за престъпления, свързани с употреба на упойващи вещества – залавяне на големи количества хероин, амфетамини или други наркотици, опити за пренасяне през границата на страната, разбиване на пореден наркоканал или на лаборатория, разчистване на наркопазара от „играчи“, които повече не са му необходими, и др. Ето част от тази хронология, както и някои от най-атраktivните заглавия от преди няколко години:

- „Хващат хероин за 80 000 евро пред „Метро“, в. Телеграф“, 27.08.2006 г.
 - „Откриха издирван бос на наркоцех“, в. „Труд“, 29.08.2006 г.
 - „Разкриваме амфетаминовите лаборатории“, в. „168 часа“, 14.09.2006 г.
 - „Спряха суровина за 100 млн. лв. амфетамин“, *dnes.dir.bg*, 23.10.2006 г.
 - „Лекар осъден за рецепти за наркомани“, в. „Сега“, 02.11.2006 г.
 - „Спяха с хероин бивш зам. кметски наместник“, в. „Труд“, 01.12.2006 г.
 - „Дознател краде кило хероин, признава си“, в. „Труд“, 02.12.2006 г.
 - „Хващат куриер с 39 кг хероин“, в. „24 часа“, 29.01.2007 г.
 - „Разкриха склада за дрога и „мокри“ поръчки на М. Очите“, *dnes.dir.bg*, 08.02.2007 г.
 - „Половин тон хероин е хванат на Капъкуле“, в. „Дневник“, 12.02.2007 г.
 - „Сред отпадъците в двора си селяни кътат 25 хил. дози хероин“, в. „Телеграф“, 15.04.2007 г.
 - „Арестуваха седем наркопласъори“, *www.vsekiden.com/news* 18.04.2007 г.
- И по-късно отново четем:
- В хода на операцията в дома на 42-годишния М.М. от с.Тополница криминалистите намерили чантичка, съдържаща 200 грама кафяво прахообразно вещество. Направеният полев наркотест на откритото вещество реагира положително на хероин. “ „24 часа“-онлайн, 03.09.2010 г.
 - „Пипнаха наркодилъра Андиамото и 6-членната му банда“, “ „24 часа“-онлайн, 11.09.2010 г.

Като разглеждаме пълната хронология на подобни статии за една година, а именно 2007 г. може да направим следните обобщения:

- Думата „деца“ и „момчета“ се среща малко.

- „младеж” и „дете” се срещат още по-малко.
- По-често се срещат наименования базирани върху учебна дейност: „ученик” (4 пъти); „студенти” (2 пъти); „учащи” (2 пъти); „студентско общество” (3 пъти), всички на възраст между 18 и 26 г.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Една от главните цели на това изследване е установяването на параметрите на образа на „наркомана”. По-точно – ще изясним характеристиките, присъщи на потребителя на незаконни наркотици или други упойващи вещества, както и контекста на неговото съществуване. Това изследване касае не изясняване на едно „обективно” положение на нещата, напротив – „субективното” в проблематиката; елементите, от които биват *конструирани образите* на „наркомана” и „дилъра”, както и категориите „доброто” и „лошото” дете. Или от друга гледна точка, разглеждаме елементите на „проблема с наркотиците” и „проблема с децата днес”, с оглед чрез разделяне и преподреждане на информацията да стигнем до обособяването на ясни идеи, образи и логически схеми генерирани от обществото, и съответно тяхното анализиране.

Използваната от нас информация произлиза от медиите, а разглежданите образи са всъщност образи от медийното пространство. Това е национално медийно пространство в рамките на държава, практикуваща до значителна степен свобода на словото. Съответно една от предпоставките на това изследване е, че медийното пространство отразява символна и идейна информация циркулираща в нашето общество, като едно специфично огледало. Това мнение естествено подлежи на критика, тъй като гледните точки са множество, някои направо сочат медийното пространство за независимо от обществото, само по себе си паралелна структура намираща се „отвън” и влияеща „навътре”. В конкретния случай отправната гледна точка е тази, че националното медийно пространство в общество практикуващо свобода на словото, отразява или ретранслира информацията и образите генерирани от това общество.

1. Криминална хроника в пресата

В този раздел е разгледана информацията в пресата, която засяга моментите на контакт между силите на реда и потребителите и/или разпространителите на наркотици. Постигнато е работещото равновесие между дословното пренаписване на всеки материал и сбитият преразказ. Разгледани са материалите, които се отнасят в пряк контакт между полицията и потребителя/търговеца. Материали засягащи престрелки и взривове в нашите градове, с коментари обсъждащи връзката на събитията с „наркомафията” и „наркопазара” не са включени. С оглед свеждане до минимум на белия шум генериран от изследователя (първосигнално привиждането на корелации например), наличните материали в съответните раздели не са разглеждани последователно по дати, или видове вестници. Общото за материалите във всеки раздел е темата на раздела, но подредбата им в самите раздели е дело на случайността. Във вестниците често има дублирани новини, което също не се отчита кой е първичния източник на информацията.

2. Обобщение

Систематизираме следните моменти, доколкото ни се създава възможност, „емпиричната”, най-вече демографска информация, според обособилите се променливи.

2.1. Възрастово разделение

Възрастово разделение е възможно в случаите, в които в материала е спомената изрично възрастта на нарушителя на закона:

- 21 години – 9 човека;

- 22 години – 9 човека;
- 18 години – 7 човека;
- 19 години – 3 човека;
- 25 години – 2 човека;
- 27 години – 2 човека;
- 29 години – 1 човека;
- по един случай на възрастта 16; 17; 20; 23; 30; 32; 36; 40.

Представителките на женския пол са шест на възраст 16 и 18; и три с непосочена възраст.

Липсва информация за:

- дванадесет души заловени в големи градове;
- кандидатът за общински съветник;
- девет души на възраст между 16 и 19;
- един таксиметров шофьор;
- клиентите на зала за Интернет игри;
- баща, дъщеря и зет задържани във връзка с нарколаборатория;
- бивш подсъдим във връзка с нарколаборатория;
- двама мъже и жена задържани на митнически пункт;
- двама „младежи“ задържани с марихуана в колата си;

2.2. Видове наркотични вещества, за които се говори в материалите:
 марихуана - 28 пъти; хероин - 18; амфетамин/и – 17; канабис – 5; синтетична дрога - 6; екстази - 3; кокаин - 4 пъти; сух канабис - 1; сушен канабис - 1; метаамфетамин - 1; синтетични наркотици - 1; веществото АЛФ - 1; хашиш - 2; метаквалон - 1; кодтерпин - 1; глутетамид - 3; суров опиум – 2.

Най-споменаваният наркотик през разглеждания период е марихуаната и нейните други наименования, „канабис“ (сух и сушен) и „трева“ (суха) на второ място са синтетичните наркотици и на трето – хероина. Далеч по-рядко се споменават кокаина, хашиша и опиума.

2.3. Честота на думи с корен „нарко“ в разглежданите материали:

- „наркоман/и/те“ – 10 пъти;
- „наркотици/те“ – 8 пъти;
- „наркопласьор/и“ – 7 пъти;
- „наркотрафиканти“ – 5 пъти;
- „нарколаборатория“ – 2 пъти;
- „наркотик“ – 7 пъти;
- „наркотично“ – 2 пъти;
- „наркотирафикантът“ – 1 път;
- „наркоцех“ – 2 пъти;
- „наркодилър“ – 3 пъти;
- „наркобизнес“ – 1 път.

Виждаме, че обособяващият се образ на проблематиката – в контекста на криминалната хроника придобива известни йерархични характеристики, въз основа на честота на използваните понятията: най-отгоре е *наркоманът*; след него – *дилърите*; след това – *наркотиците*; след това – *местата за производството* им; след това – *самия „наркобизнес“*.

2.4. Честота на съответните места:

- частно жилище – 7 пъти;
- вътрешността на лек автомобил – 5 пъти;
- интернет клубове – 5 пъти;
- митница – 4 пъти;
- стая в Студентски град – 4 пъти;

- „нарколаборатории“ – 2 пъти;
- „работилница“ – 1 път;
- парк (Борисовата градина) – 2 пъти;
- околността на хотел ... - 2 пъти.

При организирането на тази информация в йерархична скала, се обособяват водещите „опасни места“: * частно жилище; * автомобил; * интернет клуб.

Трите места са затворен тип пространство (две от тях – статични), едно от тях представлява сравнително нов елемент в българския бит, който не беше така масово употребяван до преди петнадесет години.

3. Допълнителна информация от криминалната хроника

Информацията получена от пресата не е достатъчна за появата на релевантни работни хипотези. Но тя ни дава и достатъчно допълнителна информация.

Първо – *формулировка на законовата рамка в която се развива цялото мекроприятие* – „В.В. е признат за виновен в „производство и притежание на високорисково вещество. Според ... закона в тази група дрога освен марихуаната влизат кокаин, хероин, амфетамин. Предвиденото наказание е затвор от 10 до 15 години и глоба от 100 до 200 хиляди лева“.

Намираме информация за три получени присъди:

1. В. В. - отглеждане на марихуана в двора на къщата си – 3 години условно; 50 000 лева глоба;

2. Т. и И. Т. – притежание и разпространение на наркотици – марихуана и амфетамини – 10 годишни присъди и глоби от по 100 000 лева;

3. И. Г. и К. И. – опит за износ на килограм марихуана – условни 3-годишни присъди и глоби от по 50 000 лева.

Второ – описание на извършителя формулирно около участието му в учебния процес:

- „студент/ка“ – (2 пъти);

- „възпитаничка на химическия техникум в Пазарджик“;

4. Обобщение на изследването

В повечето случаи, представителите на властта се придържат към рамките на модерното твърдение – „това което вършат „младите“ е престъпление или болест“. Разкаялите се употребяващи, представители на „комуни“ и заинтересованите граждани, определят деянието като болестно състояние и често пъти го определят като порок, т.е. ниска нравственост, или като категории на нередното деяние.

4.1. Феноменът като Престъпление

Притежанието на незаконни наркотични вещества не е незаконно, само защото те са незаконни. Дори някога да е било законно да се притежава 1 грам „суха трева“, това е било по недоглеждане от страна на институциите. Актът на продажба, и съответно закупуване са престъпление, тъй като по този начин се поддържа функционираща пазарна схема, базираща се върху незаконна стока, поради което се поддържат организирани престъпни структури. Самите употребяващи извършват престъпление, което може да бъде разделено според три измерения:

- престъпление поради незаконността на субстанцията;
- престъпление срещу своето тяло на ниво физиологически процеси;
- престъпление срещу друг гражданин намиращо се в инкубационния си период.

„Цикълът на живота“ на употребата на незаконни наркотици представлява първо опитване, след това пристрастяване, след това кражби за поддържане на приходи за задоволяване на пристрастяването. Зад всичко това присъства и сянката на смърт поради порока, или пък превръщане на представител на силите на хаоса, който не контролира своите деструктивни импулси. Затова, актът на употреба на

наркотик, независимо дали употребяващият в момента на акта проявява някакви асоциални намерения или не, е част, началото на престъпление, разтегнало се напред в бъдещето.

4.2. Феноменът като Болест

В тази категория поставяме образа на потребителя на незаконните наркотици, който не е здрав – физически и психически, и ако е възможно, трябва да бъде излекуван. Разликата между обикновения болен и „наркомана“ е в началото на болестта – всичко започва по негов личен избор, и в характера на болестта – тъй-наречената „зависимост“, „пристрастяване“ по-силни от волята на употребяващия.

Една чужда злонамерена сила, поканена наивно в тялото на употребявания от самия него, която завзема неговите дейности и мисли и ги подчинява на себе си. Употребяващият не може да контролира себе си, съответно, според логиката на модерния проект, не носи отговорност за действията си. Злонамерената сила в тялото му трябва да бъде премахната, и тогава той отново ще е в състояние да контролира себе си – ще е здрав.

Друг аспект от понятието „болест“ спрямо употребяващите незаконни наркотици е в когнитивната сфера – преживяванията които употребяващият изпитва не са истински. Това не е „нормален живот“, той не преживява „истински цветове“, „истинско време“, употребяващият е попаднал в плен на една фалшива реалност, от която трябва да бъде изведен, като всеки душевно болен, но в случая болестта има ясна поредица от действия като причина и спирането на тези действия, както и заместващото им с други – „лечебни“ и/или „нормални“, връща болния в „истинския свят“.

4.3. Феноменът като Порок

Да се употребява наркотик е преди всичко липса на морална сила, липса на достоинства в характера на употребяващия. Той е със слаба воля, тъй като не следва верните ориентири в битието на човека – режимът в „комуните“ е режим от добродетелни дейности, които трябва да контрират покварения режим на „наркомана“.

В описания на наркомани, преминали през частично личение се подчертава също така наличието на „свободното време“ на целевата група, като по-обширно тяхно състояние. Това свободно време бива се запълва чести пъти с подражание на фен от филми, или групи лица, действително съществуващи в околната среда на човека.

Дискурсът на проблема с „дрогата“ включва три главни групи антагонисти:

- „наркоманите“;
- „наркопласъорите / наркодилърите“;
- „босовете / едрите риби“.

Борбата срещу това явление се води от „обществото“, като трите главни съставни части на това общество обособили през изследването са: * държавата; * училището; * семейството.

Антагонизмът има следното съдържание: Наркоманите употребяват дрога, предоставена им от дилърите, работещи за босовете. Босовете са недосегаеми мафиоти, на които държавата цели да разбие бизнеса с премахването на еднократната доза. Целта е дилърите да бъдат сложени в затвора, а наркоманите да бъдат наказвани, лекувани или превъзпитавани. Дилърите са нормални и здрави индивиди, отговорни за действията си, а наркоманите са ненормални и болни индивиди, не отговорни за действията си, но подлежащи на нормализиране. Нормализирането става чрез два обособени вида дейности: „лекуване“ – най-вече в „клиники“ и „превъзпитание“ – най-вече в „комуните“.

Така разглобихме, доколкото ни позволява информацията, с която разполагаме общественият дискурс относно проблема с „наркотиците“ и го сглобихме отново, придобивайки представа за измеренията му. Предстои ни по-точно и конкретно обобщение на проблема с наркотиците, което да бъде направени за период от 5-10

последователни години, за да може да направим цялостната картина циркулацията по проблема.

Ясно проличава, че един от главните компоненти на оформилата се картина са „децата“, „младите“, чиито души и организми трябва да бъдат спасени.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Може да направим кратко описание на опасностите, от които трябва да бъдат спасени младите хора у нас.

Като съпоставяме събраната емпирична информация от материалите засягащи “проблема с наркотиците” и информацията от други материали засягащи други “проблеми с подрастващото поколение днес”, нека формулираме съответните опасности според обособилите се в хода на изследването сфери на дейности:

✓ Опасността от **дрогата** е съставена от три главни елемента – „бъдещо престъпление“; „психически деформации“; „физиологични деформации“.

✓ Опасността свързана с **Интернет** е най-вече от „психически деформации“.

✓ Опасността от несанкционирани **компютърни игри, филми и музика** включва “бъдещо престъпление” и “психически деформации”.

✓ Трите типа опасни дейности носят също така и конотации на нравствено падение.

Драмата “проблема с наркотиците” бива изигравана в контекст на *специфична властова политика упражнявана от “възрастните” към “младите*”. Голяма част от потребителите и търговците на незаконни наркотици са пълнолетни, но *това не променя нито структурата, нито символното съдържание на контекста на драмата*.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Appleyard, Bryan – “Understanding the present” – Pan books, 1992г.
- [2] Hobsbawm, Eric – “Age of Extremes” – Abacus Books, 1995г.
- [3] Kruks, S. – “Situation and human existence” – Unwin Himan, London, 1990г.
- [4] Skidelsky, Robert – “The world after communism” – Papermac, London, 1996г.
- [5] Дик, Филип – “Война на реалности” – ИК Бард, 1994г.
- [6] Идеи в социалната психология – университетско издателство “Климент Охридски”, София, 1990г.
- [7] Серафимова, Мария – “Координати на интелектуалния аристократизъм” – София, 1997г.
- [8] Фуко, Мишел – “трябва да защитаваме обществото” – ИК “ЛИК”, София, 2003г.
- [9] Фуко, Мишел – “Надзор и наказание” – университетско издателство “Св. Климент Охридски”, София 1998г.
- [10] Фукуяма, Френсис – “Великий Разрвъ”, Ермак, Москва, 2004г.

За контакти:

Веселин В. Колев, тел.: 0886 339 440, e-mail: vesselin.kolev@mail.bg

Рецензент: Доц. д-р Н.Колев